

Nr 508.

Av herr **Eriksson** i Frägsta **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 184, angående inrättande av en statens högre skogsskola.*

I proposition nr 184 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag angående inrättande av en mellanlinje inom skogsundervisningen i form av en statens högre skogsskola.

Vid den av 1936 års riksdag beslutade omorganisationen av skogsundervisningen nedlades *dels* den på realexamens grund och minst 22 månaders skogspraktik baserade forstmästarkursen, en bortåt 2-årig skogsutbildning förlagd vid skogshögskolan, *dels* den för de från skogsskolorna utexaminerade avsedda 1-åriga fortsättningsskolan vid Kloten, som utbildade skogsmästare. Sedan 1936 års nyssnämnda riksdagsbeslut trätt i kraft består vår skogsundervisning nu av två linjer, nämligen *dels* en (praktiskt sett) på studentexamen och minst 10 månaders skogspraktik baserad skogshögskola, *dels* en på folkskolan och minst 2 års skogspraktik baserad skogsutbildning vid statens skogsskolor (och vid den därmed jämförliga skogsvaktarskolan i Gammelkroppa). För den ungdom av vårt folk, som tillägnat sig den allmänt medborgerliga bildningsgrad, som realskolan meddelar, finnes alltså ingen speciellt tillrättalagd skogsutbildning. Man skulle då vänta sig, att, då en mellanlinje inom skogsundervisningen planlägges, denna skulle i huvudsak taga sikte på att giva de realskolebildade en för deras förhållanden lämplig skoglig utbildningslinje av sådan standard, att den giver dem sannolik möjlighet att arbeta sig fram till en ställning i livet, motsvarande vad de på t. ex. ingenjörspanan, inom affärsvärlden och inom industriens kontorsorganisationer kunna uppnå efter genomgång av vissa specialkurser. Så är emellertid ingalunda fallet enligt det nu föreliggande förslaget. Den nu ifrågasatta högre skogsskolan är i stället huvudsakligert att betrakta som en kurs, avsedd för de bästa bland de från förenämnda skogsskolor utexaminerade — och intet ont i det i och för sig. Enligt det föreliggande förslaget skola även realskolebildade med minst två års skogspraktik och viss kunskap i kolning kunna antagas som elever vid den högre skogsskolan. Men under det att de från skogsskolorna kommande sökandena skola kunna antagas med stöd av vissa kvalificerande betyg, skola de realskolebildade, som icke genomgått skogsskola, undergå inträdesprövning på det viktigaste innehållet i skogsskolornas kurser, vilket de un-

der praktiktiden skulle inhämta genom självstudium i vid skogsskolorna använda läroböcker och kompendier. Man frågar sig då: hur skall det sedan bliva möjligt för dessa realskolebildade — om de verkligen lyckas taga sig in vid den ifrågasatta högre skogsskolan denna väg — att följa med i den mycket forcerade undervisningen i fackämnena, i konkurrens med de bästa, av speciallärare vältrimmade elitmännen från skogsskolorna? Det torde utan tvekan stå klart, att det blir en ganska ojämn tävling, där de realskolebildades utsikter att göra sig gällande äro starkt reducerade. — Att döma av Sveriges länsskogsvaktareförbunds remissyttrande, refererat å s. 16 i propositionen, synas för övrigt de realskolebildade, som icke genomgått skogsskola, av sagda förbund mycket kyligt hälsas välkomna till den föreslagna högre skogsskolan (prop. s. 16). — Med hänsyn till de påtagliga svårigheterna för de realskolebildade att utan genomgång av någon av de äldre skogsskolorna göra sig full rättvisa på den eventuella högre skogsskolan kan det tagas för givet, att ifrågavarande klientel, inseende dessa svårigheter, i stor utsträckning skulle söka sig in vid skogsskolorna, för att via dessa taga sig in på den högre skogsskolan. Härigenom riskeras den olägenheten, att dessa realskolebildade vid antagningen av elever till skogsskolorna »slå ut» mångt till skogsskolorna sökande bra skogsvaktarämne med enbart folkskolekunskaper, t. ex. ur skogsarbetarnas led, vilket vore beklagligt ur mer än en synpunkt. För att råda bot kunde man naturligtvis sätta upp fler skogsskolor och låta staten påtaga sig kostnaderna härför. Denna utveckling bleve säkerligen icke ur statsfinansiell synpunkt nämnvärt billigare än att, enligt Svenska forstmästarförbundets förslag i dess skrivelse till Konungen den 21 mars 1942, upprätta ett i huvudsak för de realskolebildade anordnat 2-årigt skogligt gymnasium, vid vilket emellertid, enligt förslagsställarna, även borde beredas plats för de bästa och mest utvecklingsbara männen från skogsskolorna, visserligen efter mindre kompletteringar enligt realexamens fordringar. — Anordningen att leda de realskolebildade via skogsskolorna till en eventuell högre skogsskola vore dessutom synnerligen irrationell, då ju undervisningen vid skogsskolorna måste rätta sig efter den lägre nivå, som representeras av de från folkskolan kommande eleverna. Såsom invändning skall här icke pekas på vägen över Vilans folkhögskola till skogshögskolan, ty de som gått denna väg äro ju icke längre realskolebildade utan ha tvingats att bli studenter i ett stort antal ämnen, och den därpå följande skogshögskolan är en alltför lång och kostsam utbildningsväg för flertalet av dem det här gäller.

Anordnas en mellanlinje inom svensk skogsundervisning på sätt i propositionen föreslås, synes detta innebära ett återupprättande av en motsvarighet till den vid Klotten under åren 1917—1936 verkande fortsättningskolan för skogsvaktare, vilken i samband med 1936 års omorganisation av

skogsundervisningen rätt allmänt underkändes — särskilt av det enskilda storskogsbrukets och skogsindustriernas organisationer — och därför nedlades. Samtidigt nedlades, såsom nämnt, även den vid skogshögskolan förlagda forstmästarkursen, men detta av rakt motsatt skäl: kursen ansågs för bra! (Man påstod i den delvis upprörda diskussionen, att skillnaden mellan den på realexamen och bortåt 2-årig kurs vid skogshögskolan baserade forstmästarkursen och den på studentexamen grundade ca 4-åriga jägmästarkursen tenderade att plånas ut — och man kom med så egendomliga påståenden som att det var dyrare att bli forstmästare än att bli jägmästare! Se härom Statens offentl. utr. 1935: 9, Jordbruksdepartementet: sid. 41 rad. 1—8; sid. 61 tablå IV; sid. 94 nedersta stycket.)

Man ställer sig den frågan: vad kan anledningen vara till att man på skogsbrukets område icke synes vilja bereda de realskolebildade en sådan utbildning, att de få verkliga möjligheter att komma framåt i livet? Det torde dock vara få av det praktiska livets områden, där realexamen givit så bra resultat som på detta. På realskolans eller därmed ungefärligen jämnställd grund finnas för handelsyrket flera 2-åriga gymnasier, likaså flera 3-åriga tekniska gymnasier, och en gammal god representant för denna utbildningsnivå är den av bergmästaren Franz von Schéele grundlagda bergsskolan i Filipstad, som frambragt en mängd synnerligen duktiga järnkarlar. Med den goda erfarenhet, man har av dessa skolor, och med forstmästarkursens utmärkta resultat i färskt minne frågar man sig: varför skulle då icke de unga män, som avlagt realexamen och som hava sin håg till skogen, få en liknande chans? — Här förtjänar ånyo erinras om att enligt Svenska forstmästarförbundets förslag skulle vid det av förbundet önskade 2-åriga skogliga gymnasiet plats även beredas för de bästa från skogsskolorna, varvid dock de, som icke avlagt realexamen, skulle komplettera sina kunskaper i vissa ämnen enligt realexamens fordringar (i svenska språket, matematik, naturlärans ämnen och ett utländskt språk), en för dessa elitmän relativt lätt uppgift. Om de av nyssnämnda förbund föreslagna betygsfordringarna, Ba, anses onödigt höga, kan man ju tänka sig en sänkning till betyget B. Utredningsmannen säger härom (sid. 9 i prop.): »Även om det krav på realexamenskompetens i ett flertal ämnen, som ifrågasatts för inträde vid ett skogligt gymnasium, icke behövde utestänga elever från skogsskolorna med endast folkskole- eller möjligen folkhögskole- eller lantmannaskoleutbildning såsom förkunskaper, skulle det dock för dem avsevärt försvåra inträdet vid gymnasiet, vilket troligen i första hand skulle få mottaga elever, som efter avlagd realexamen eller motsvarande utbildning skaffat sig skogspraktik.» Med anledning av detta uttalande må det vara tillåtet fråga: bör icke även det skogliga intresse och den förmåga, som finnes bland de realskolebildade, tillvaratagas och givas möjlighet till utveckling — utan onödiga omvägar? Skoglig skolform på

folkskolans grund finnes redan förut, likaså på studentexamens; nu må det vara de realskolebildades tur!

Utredningsmannen framhåller, att den hittillsvarande utvecklingen visade, att strävandena i samband med indragningen av forstmästarkursen att — via specialgymnasiet vid folkhögskolan Vilan och annorledes — bereda de realskolebildade möjligheter att vinna inträde vid skogshögskolan i viss utsträckning lyckats, då under de tre år de nya vägarna kunnat begagnas 8 elever med realexamen som utgångspunkt vunnit inträde. Man frågar sig: är det riktigt och ur den enskildes och det allmännas synpunkt önskvärt att s. a. s. tvinga personer, som avsett att sluta sin skolgång med realexamen, till att avlägga studentexamen i ett flertal ämnen och att där-efter genomgå en 3- à 4-årig högskola med därmed följande mycket stora kostnader — då erfarenheten visat, att man nådde utmärkta resultat på realskolans och den därpå baserade 2-åriga forstmästarkursens grund? Denna hänvisning för de realskolebildade att via Vilans folkhögskola m. m. söka sig in vid skogshögskolan synes mindre lämplig i en tid, då man på olika sätt tvärt om söker avlasta från studentexamen.

Då det gäller att taga ståndpunkt till frågan om den standard, till vilken en mellanlinje inom skogsundervisningen bör syfta, synes det som om man borde fästa stor vikt vid det kända och i Svenska forstmästarförbundets skrivelse till Konungen den 21 mars 1942 påtalade förhållandet, att en stor del av de från skogshögskolan utexaminerade jägmästarna stanna i underordnade ställningar, där deras omfattande teoretiska utbildning icke torde vara erforderlig och där inkomsterna icke stå i rimlig proportion till de stora utbildningskostnaderna. Erfarenheterna härvidlag synas tydligt ha visat, att det i vårt land torde föreligga ett mer begränsat behov av personer med jägmästarutbildning än man tidigare antagit, varför med hänsyn till nyssnämnda förhållande en minskning i antalet per år utbildade jägmästare kan ifrågasättas. Det ligger då nära till hands att anordna en mellanlinje i det skogligen undervisningssystemet, där blivande förvaltningsassistenter och handhavare av mindre krävande skogsförvaltningsuppdrag m. m. kunde erhålla erforderlig utbildning för att *på ett fullt tillfredsställande sätt* kunna handhava dylika uppdrag. Vidare synes böra beaktas att skogsbruket och allt vad därtill hörer numera är av den omfattning, mångsidighet och betydelse, att tiden torde vara inne för en viss *specialisering* beträffande olika arbetsuppgifter. Det synes oss troligt, att den föreslagna högre skogsskolan icke skulle komma att motsvara de fordringar, som med hänsyn till förestående böra ställas på en dylik mellanlinje i vår tid. Vi fästa oss härvid framför allt vid den föreslagna *kurstiden ett år* (med rätt för elev att tillhöra skolan 3 månader därutöver för att tentera vissa av fackämnen efter läsårets slut), som enligt vår bestämda uppfattning synes alltför kort för inhämtande av erforderliga kunskaper i den mångfald av

ämnena, som förekommer på undervisningsprogrammet. Särskilt gäller detta de realskolebildade, som icke genomgått skogsskola. Av allt att döma skulle ett betydligt bättre resultat uppnås, om den ifrågavarande mellanlinjen i skogsundervisningen organiserades som ett 2-årigt skogligt gymnasium. Denna anordning skulle möjliggöra inhämtandet av betydligt grundligare kunskaper och insikter än vad den högre skogsskolan skulle medhålla att meddela, och detta vore till gagn såväl för våra skogar som för de utexaminerades möjligheter att arbeta sig fram till en bättre utkomst.

Om så önskas, vilket synes sannolikt, skulle man vid det skogligen gymnasiet kunna koncentrera undervisningen i vissa ämnen till viss tid, t. ex. en eller ett par månader (eller mer), för att under medverkan av särskilda experter genomgå vissa ämnen, såsom beträffande sågverksdrift, vägbyggnad, beståndsvård (för *länsskogvaktare* och andra), varvid förutom det skogligen gymnasiets elever även tillfälliga elever borde kunna beredas tillfälle deltaga. Det ligger i sakens natur, att möjligheterna till att på detta sätt med verklig framgång för *specialkurser* utnyttja en blivande mellanlinje inom skogsundervisningen är betydligt större vid ett 2-årigt gymnasium än vid en 1-årig starkt forcerad högre skogsskola.

Ett visst stöd åt tanken på en lösning av frågan efter gymnasielinjen angavs i statsrådets yttrande till statsrådsprotokollet den 12 mars 1943, då Kungl. Maj:t biföll chefens för jordbruksdepartementet hemställan om uppdrag att låta utreda ifrågavarande viktiga ärenden. Jordbruksministern uttalade då, bland annat: »Härvid böra såväl olika möjligheter att skapa en påbyggnad till den nuvarande skogsskolan som det av forstmästarförbundet framförda förslaget om ett skogligt gymnasium — — — underkastas en allsidig prövning.»

Mot gymnasiealternativet kan möjligen invändas, att det skulle ställa sig för kostsamt för mindre bemedlade att exempelvis först genomgå vanlig 1-årig skogsskola och därefter en 2-årig sådan. Lämpligt synes oss i så fall vara, att staten för mindre bemedlade elever vid det ifrågasatta skogligen gymnasiet ställer stipendiemedel till förfogande på ungefär samma sätt som sker vid Vilans specialgymnasium.

Utan att på något sätt vilja ifrågasätta de sakkunniges strävan till objektivitet må här vara tillåtet att med hänsyn till fackundervisningens inordnande i folkundervisningen påpeka, att icke någon representant från skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesundervisningen eller för skolkommissionen kallats att medverka, ja, att icke ens någon av dessa institutioner erhållit det framlagda förslaget för yttrande. I en tid, då statsmakterna sätta alla krafter till för att på bästa sätt utnyttja olika intressen och förhållanden inom *alla* bildningsskikt och då man bl. a. försöker giva realskolan en yrkesbetonad inriktning, kan ifrågasättas, om det inte hade varit lämp-

ligt att — även om det hittills inte varit praxis — vid ifrågavarande utredning söka samarbete med folkundervisningens målsmän.

De sakkunniga äro icke eniga beträffande den skogligen mellanlinjens utformning, i det en av dem, skogsförvaltaren E. Söderström, avgivit ett särskilt yttrande till förmån för upprättandet av ett 2-årigt skogligt gymnasium. Detta yttrande, som synes vara värt ett noggrant överbäggande, finnes bifogat denna motion såsom bilaga. Det kan i sammanhanget för tjäna erinras om att — såsom framgår å sid. 6 i propositionen — statens arbetsmarknadskommission sommaren 1943 verkställt en utredning bland annat rörande skogsundervisningen och att därvid framgått, att stort intresse förelåg för tanken på ett skogligt gymnasium.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning med förslag om inrättande av ett skogligt gymnasium samt

att därvid här ovan anförda synpunkter måtte vinna beaktande.

Stockholm den 29 mars 1944.

Jonas Eriksson,
Frägsta.

Hildur Nygren.

Gottfr. Fröderberg.

Bilaga.

Särskilt yttrande av herr Söderström.

Svenska forstmästarförbundet har i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 mars 1942 anförvt välgrundade motiv för införandet av en mellanlinje i det skogligen undervisningssystemet i form av ett tvåårigt skogsgymnasium. Härvid har förbundet sökt att på bästa sätt tillvarataga såväl de realskoleutbildades, de skogsskoleutbildades och det svenska skogsbrukets intressen. I det av majoriteten inom de sakkunnigen förordade förslaget ha de realskoleutbildades intressen enligt min mening icke blivit på ett tillfredsställande sätt tillgodosedda. Den av de sakkunnigen föreslagna kursen synes mig icke vara av den omfattning med hänsyn till kursens längd, att den kan påräknas giva ett mot tidens fordringar svarande resultat; särskilt synes mig den tekniska utbildningen otillfredsställande. Om detta förslag genomföres, kommer skogsbruket alltjämt att sakna en lämpligen, tillräckligen kvalificerande utbildningsanstalt för viss skogsförvaltande och vid skogsförvaltning assisterande personal, för vissa tjänster i inmätnings-, flottnings- och skogsägareföreningar, för sågverksförvaltare, egna företagare inom sågverks- och trävarubranschen, för diknings- och skogsvägsexperter o. s. v. Då enligt min uppfattning ingenting ändrats i saken, sedan forstmästarförbundet framlämnade sitt förslag och då förbundets inställ-

ning till skogsundervisningens ordnande — sådant detta framgår av dess skrivelse till Konungen — sammanfaller med min egen, har jag inom utredningen förordat ett tvåårigt gymnasium i enlighet med nyss nämnda förslag och utarbetat en ungefärlig timplan för ett dylikt gymnasium, vilket förslag bifogas detta yttrande. Därest detta förslag icke skulle vinna statsmakternas bifall, vill jag förorda ett under utredningen diskuterat förslag, enligt vilket undervisning samtidigt skulle meddelas vid en ettårig skogsbiologisk och en ettårig skogsteknisk linje med möjlighet för de elever, som så önskade, att genomgå båda linjerna och därefter erhålla ett gemensamt slutbetyg. De som utexaminerats från gymnasielinjen eller eventuellt båda ettåriga linjerna böra kallas skogsingenjörer och de, som utexaminerats från endera av de båda ettåriga kurserna, skogsassistenter. Inträdesfordringarna böra för båda alternativen vara avlagd realexamen — hel eller partiell samt minst två års kvalificerad praktik. För sökande, som genomgått driftsledarkursen vid Alnarp, kunde jämkningar i kravet på kvalificerad praktik tänkas. Vidare böra höga krav ställas på lärarkrafterna. Den fasta lärarkåren bör bestå av en person med högre skoglig utbildning, en civilingenjör och en akademiker. Till lärare vid specialkurserna böra anlitas kunniga män från olika yrkesområden.

Beträffande förläggningen av ett event. skogligt gymnasium vill jag för min del förorda dess placering vid skogshögskolan, vars goda utrymmen och värdefulla studiesamlingar därigenom skulle bli bättre utnyttjade än som nu är fallet. Tillgången på speciallärare av högsta kvalifikation skulle härvid på ett tillfredsställande sätt kunna utnyttjas och elevernas allmänna utveckling skulle i hög grad stimuleras av samvaron med högskolestuderande ungdom. För staten skulle ett sådant arrangemang ställa sig billigare än en förläggning till landsorten.